

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Svenska Missionsförbundet

Kibunzi

Sjukhuset på Kibunzi var med sin sjukvårdsskola centrum för Svenska Missionsförbundets sjukvård i Kongo. Vid självständigheten 1960 arbetade här ett tiotal svenska missionärer. Sjukhusets chef var dr Elon Mattsson från Göteborg. Han kom till sjukhuset redan 1932 och hade därefter haft huvudansvarat för sjukhusets utbyggnad. I juli 1960 skulle han återvända till Sverige och under ett år ersättas av den svensk-amerikanske läkaren Titus Johnson som redan fanns på plats. Rapporter om utvecklingen i Léopoldville och i Matadi nådde Kibunzi genom de dagliga radionyheterna.

Den 11 juli reste doktorerna Mattsson och Johnson till Luozi för att få en bättre uppfattning av läget. Det de såg där gjorde att de bestämde sig för att omedelbart lämna landet och försöka ta sig till grannlandet Congo-Brazzaville.

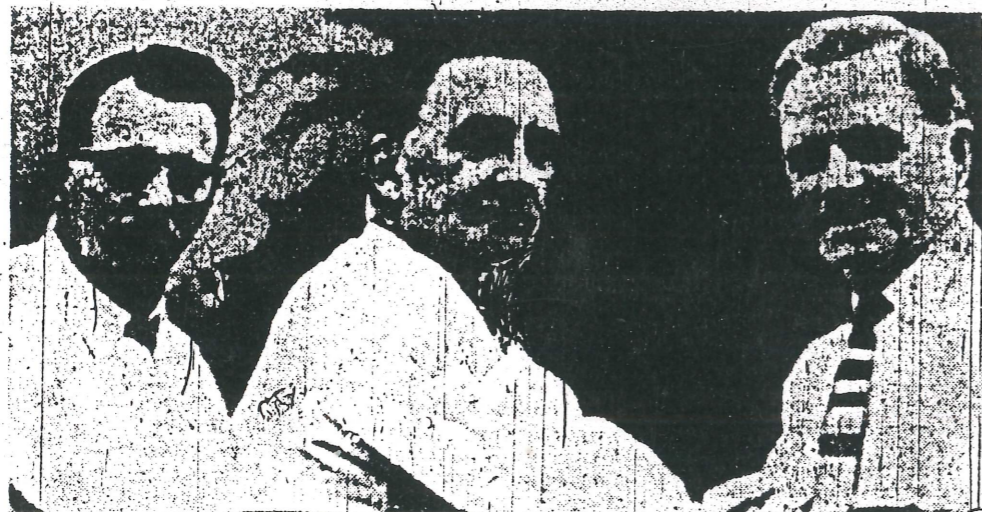

Detta brev från Dr Elon Mattsson till hans hustru Anna Mattsson i Göteborg är stämplat i Luozi 12/7 1960. Sjukhuset Hôpital de Kibunzi finns nu i République du Congo och inte längre i Congo Belge. Frimärkerna tillhör ett av de sista som gavs ut med beteckningen Congo Belge och Belgisch-Congo och verkar kunna användas även om den självständiga nationen République du Congo existerat i ett par veckor. Brevet är stämplat i Luozi 12/7 1960 vilket är dagen innan Elon Mattsson och de svenska missionärer flydde genom skogen över gränsen till Congo-Brazzaville.

Väntan i dike under bajonetter

Fransk präst fick soldater att ge vika Flykt...

(Forts. från sid. 1)

Dr Elon Mattsson, i mitten, tillsammans med dr Titus Johnson, t h; och svenske missionären Henric Arvidsson från Kisenge, fotograferade av DN-fotografen Lars Ohlsson i Svenska missionsförbundets trädgård i Brazzaville.

Min kollega, dr Johnson, som för resten kommit ut för att avlösa mig — jag skulle ha farit hem den 1 augusti — överlade, och vi beslöt oss för att göra en rekognosceringstur till närmaste större ort med post- och militärförläggning.

Våra onda aningar blev snabbt besannade. Redan på vägen dit stoppades vi av 16 vilda gevärsvängande rebellsoldater. Ledaren var förmodligen berusad av hachhisch. Ögonen var röda och uppsvålade, och han betedde sig helt som en galning. Det lönade sig inte alls att tala med honom. Soldaterna svängde gevärskolvorna framför näsan på oss, medan anföraren okvädade oss på kingalla — soldatspråket. Plötsligt fick soldaterna en order. Vi fick bajonetterna i magen och tvingades ner i diket, medan anföraren förhörde våra svarta följeslagare.

Efter en stund fick de order att förvinna tillsammans med en katolsk abbe som vi haft i sällskap. "Ni skall ligga här över natten och äta 'mayaka' — det är de inföddas fattigmanskost av kasavarötter — skrek mysterianföraren till oss. Rädda för livhanken var vi inte direkt men att vi skulle komma loss räknade vi inte längre med.

Vi kom tillbaka och hann till och med att larma våra vänner på missionsstationen Kisenge, närmare gränsen. Vid midnatt skulde vi mötas allesamman vid ett vägskal och köra raka vägen mot gränsen med lättast möjliga bagage. Hade vi tur skulle vi kunna marschera genom urskogen över gränsen, hoppades vi.

Chaufförer och bärare fick vi med oss från stationen och en halvtimme efter hemkomsten var vi på väg igen. I vägskalet stod Kleken-gesfolket. Vi var då elva vita, därav tre barn, en baby på nio månader.

skog och savann, där det finns god om både eifanter och bufflar, kom vi in i den franska republiken Kongo. Den eländiga stigen följde går dock alldeles intill gränsen i fyra mil, och äkra var vi inte på länge än. Plötsligt kom det folk från den sista byn vi passerat och ville visa oss en bättre väg. Vi förstod att de ville ha oss tillbaka in på belgiskt område, och höll benhårt fast vid vår kurs. Den lilla bubyn skrek och vi undrade mycket över att vägvisarna var så angelägna om att tysta barn, en baby på nio månader.

manliga kolleger och framför allt sjuksköterskorna ute på stationerna. Historierna om våldtäkter och misshandel är inte överdrivna. De fanatiska och förvildade soldathopparna tar ingen hänsyn. Vita kvinnor är fritt vilibråd ute i djungeln nu, men märk väl, det är nästan uteslutande soldater som gör sig skyldiga till skändligheter. Folket i byarna gör inte de vita något ont. Det finns många exempel på att de varnat vita grannar, men hjälpa dem vägar de inte när soldathopparna är på väg.

Dagens Nyheter, Söndagen den 17 juli 1960

Två frimärkerna med anledning av samarbetet i Afrika söder om Sahara gavs ut 19/2 1960. Dessa fick övertrycket Congo. Här kan man fortfarande notera den stora språk-konflikten i Belgien mellan franska och flamländska. Man gav från början ut två frimärken med olika språk.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Svenska Missionsförbundet

Dr Titus Johnson och dr Elon Mattson

EN SJUKVARDSGRUPP på två läkare och tre sjuksköterskor skall nu sändas från Danmark till Kongo som svar på generalsekreterare Hammarskjölds vädjan om hjälp. Ledare blir dr Jacob Raft, som senast gjorde en uppskattad insats efter jordbävningkatastrofen i den marockanska staden Agadir.

GOTLÄNNINGEN
Tidning för Gotlands Län och Stad

ONSDAGEN DEN 27 JULI 1960

När Svenska Missionsförbundets läkare Elon Mattsson och Titus Johnson anlände till Brazzaville anställdes de omgående av FN och sändes med flyg till Matadi som fått ta emot många sjuka och sårade. Sedan de belgiska läkarna tvingats lämna Matadi saknade staden helt läkare. När situationen efter några månader stabiliserats kunde verksamheten på sjukhuset överlämnas till det danska Röda Korset som skickat en sjukvårdsenhet till Kongo.

Matadi. — L'Hôtel Métropole

Matadi, hotell Metropol torsdagen den 21 juli 1960

Kära Anna

Det har varit en händelserik vecka. Hoppas du fått mitt brev från Brazza. Jag sände det med de hemvändande svenska baptisterna.

Onsdagen den 20 juli. Fick telegram från dr Linnér, FN, som bad oss komma över till Leo. Ett flygplan sändes till Brazza för att ta Titus och mej över till Leo. På flygplatsen ville de sända oss direkt till Matadi. Jag begärde få tala med dr Linnér först i Leo, och så släppte de ned oss på flygfältet i Leo och direktören för Air-Brousse tog oss direkt till FN:s högkvarter på Hotell Stanley. Där mötte vi dr Ralph Bunche och dr Linnér, konsul Åkerrén m.fl. De bad oss för allt i världen fara direkt till Matadi, där de varit utan läkare i 10 dagar med flera sårade sedan striderna förra veckan. Vi fick ett flygplan direkt, inga som helst grejor hade vi med oss, inte ens rakdon eller tandborste och bara kläderna vi stod i. Vi fick 2 "security officers" som livvakt och så bar det iväg från Leo med flygplanet. De vågade inte fara över militärorter av rädsla för beskjutning. Ett tåg med marockanska soldater hade tidigare på dagen gått ned förbi Thysville och kommit fram till Matadi sent på kvällen. Huruvida flygfältet i Matadi ännu hölls av rebellerna visste vi inte. I skymningen landade vi. Rebelsoldater med maskingevär omringade planet, men de hade respekt för våra FN-bindlar och våra blå mössor vi i sista stund fingo i Leo. I mörkret färjades vi över floden och möttes av applåder och glädjerop av de svarta i Matadi. Togo in på hotell Metropol och började ordna för organisationen av Matadi sjukhus.

Fortfarande har jag bara min mörkblå kostym jag hade med mej vid flykten från Kibunzi och 2 skjortor. Natten som gick fick jag sova utan pyjamas.

Mat finns här ännu och på hotellet bo vi bra och äta utmärkt i FN:s regi.

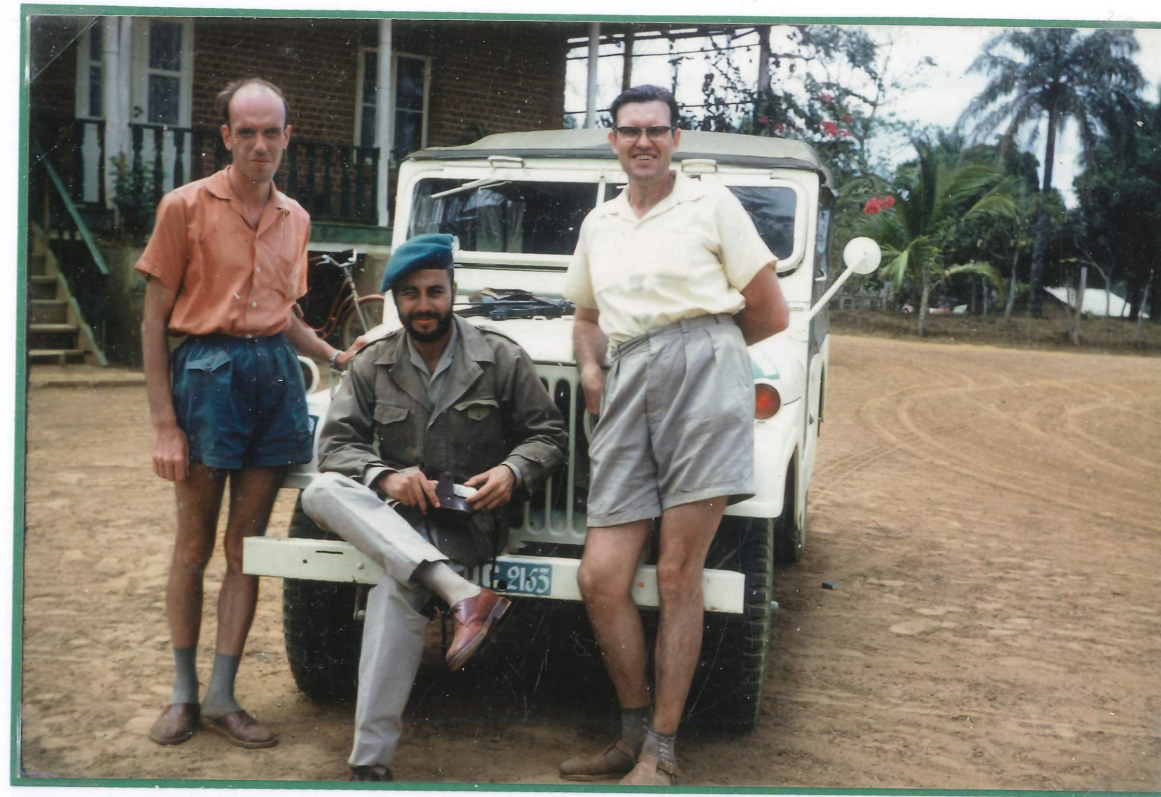
Generalen för FN kom i kväll och hälsade oss med att nu är en doktor värd en bataljon trupper, så vi kände oss som 2 bataljoner. Massor av journalister och TV-män från jordens alla hörn svärma kring oss. Tyvärr ockupera de alla telefoner. Har idag sänt upp en sjukvårdare direkt till Kibunzi för att jag skall få ett besked om de plundrat även på Kibunzi. Det är inte troligt. Har idag rapporterat direkt till general von Horn i Leo.

Norrmannen Konow är här för att försöka få hamnen i ordning. Hur länge vi skall stanna här på sjukhuset vet jag ännu inte. Men befolkningen, av vilken jag ju är väl känd, synes vara mycket belåten med vår närvaro. Sjukhusköket har vi nu i full gång, likaså sjukhustvätten, vatten och elektricitet fungerar.

Hjärtliga hälsningar

Din Elon

Brevet är från dr Elon Mattsson till hans hustru i Göteborg och är hämtat ifrån boken Storm över Kongo.

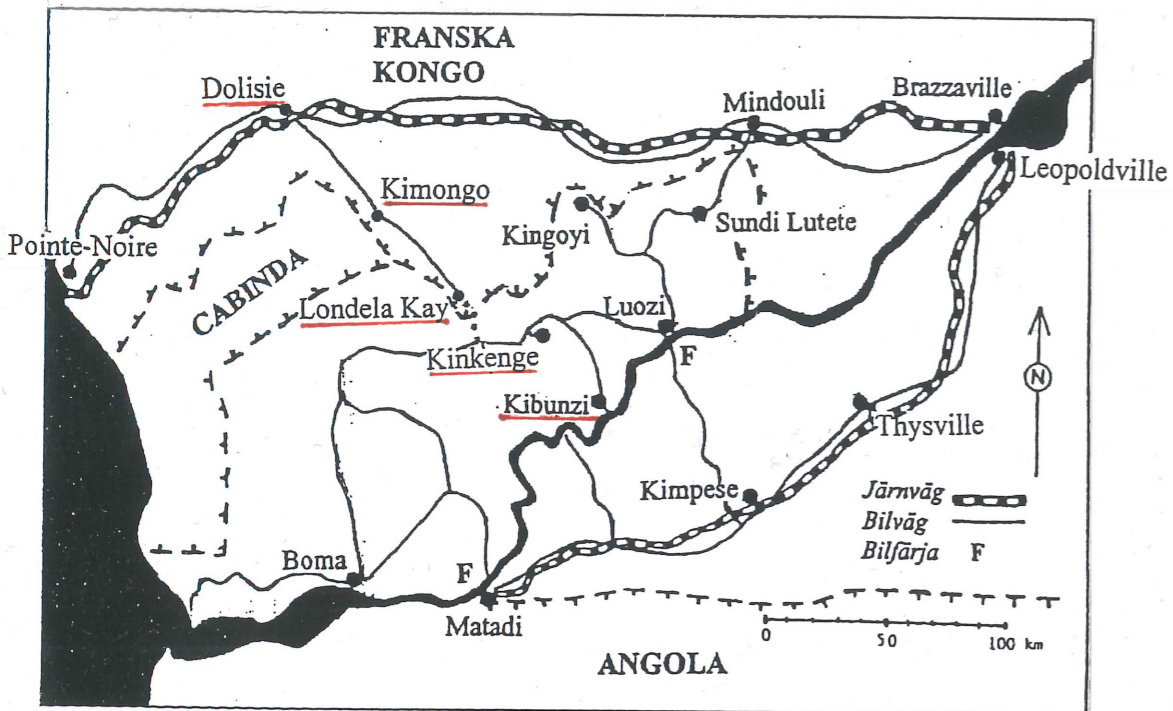
Missionärerna Gösta Norevi och Folke Ström tillbaka i Kibunzi fotograferade tillsammans med en FN-soldat. Det var en bataljon FN-soldater från Marocko som fick ansvaret att bevaka området runt Matadi och Nedre Kongo.

I Belgien gav postmyndigheten ut en serie av tre frimärken för att hedra alla de européer, som tvingades fly från Kongo när landet blev självständigt. Belgien satte in många extra flyg som evakuerade den mängd flyktingar som lyckats ta sig till Kongos grannländer Congo-Brazzaville och Burundi. De som flydde från Nedre Kongo tog sig i stor utsträckning med båtar från hamnstäderna Boma och Matadi.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Svenska Missionsförbundet

Karta över flykten från Kibunzi via Kinkenge, Londela Kay, Kimongo till Dolisie. Från Dolisie kunde gruppen senare åka med flyg och tåg till Brazzaville.

Svenska Missionsförbundets missionärer från missionsstationerna Kibunzi och Kinkenge flydde över gränsen till Congo-Brazzaville. Denna fd franska koloni hade blivit självständig i november 1958. Deras första president var den katolske prästen Abbé Fulbert Youlou.

Gruppen som flydde kom till Dolisie missionsstation i Congo-Brazzaville den 13 juli 1960. Missionärerna på bilden är (från vänster) Henric Arvidsson, Birgitta Norevi, Elisabeth Wikander, Folke Ström, Gunhild Marstorp, Alice Sandblom, Karin Ström, Elon Mattsson, Helga Palmsten, Marianne Karlsson och Titus Johnson. Barnen är Ingegerd Ström (5 år) och Marianne Ström (8 år).

Falskt telegram blev räddning för många

Den svenska gruppen på sjukhuset i Kibunzi har varit med om en dramatisk flykt undan oroligheterna. För DN:s utsände medarbetare i Brazzaville har doktor Elon Mattsson berättat om den strapatsrika färden.

Med hjälp av radion hade de undan för undan följt utvecklingen i Leopoldville och andra städer. Ef-

Doktor Elon Mattsson.

tersom det alltid rätt det bästa förhållande mellan dem och folket ute i byarna, och så var fallet även nu, lät det otroligt att vita mördades och misshandlades. Så småningom förstod man, att det började bli allvar. Eftersom det var ämnat att doktor Mattsson snart skulle få resa hem, har doktor Titus Johnson kommit till Kibunzi för att avlösa honom där. Vid en rekognoseringstur blev doktor Mattsson och hans kollega stoppade av berusade och vilda rebellsoldater. Med bajonetterna i magen tvingades de ned i ett dike, medan man förhörde deras svarta följeslagare. En katolsk präst, som var med i sällskapet lyckades så småningom lugna ner soldaterna och tala om för dem att de var läkare, som hjälpt många svarta. Efterhand fick de komma upp ur diket och komma in i garnisonsorten. Där undersöktes bilen ungefär var hundra meter av soldater. "Då förstod vi", säger doktor Mattsson, "att vi så snart som möjligt måste ta oss över gränsen till Franska Kongo".

Flykt på skogsväg

I ett falskt telegram till Brazzaville meddelade man sedan, att allt var lugnt och att man beräknade kvarstanna. Eftersom soldaterna snart fick reda på, med ledning av telegrammet, att ingen tänkte fly, så fick de båda återvända. Skyndsamt meddelades också missionärerna på Kinkenge, och vid midnatt för en grupp på elva vita, därv tre barn, en baby på nio månader iväg i bilar. Doktor Mattsson kände till en liten svårframkomlig skogsväg, som gick nästan ända fram till gränsen. Bilarna höll trots stora påfrestningar, och inga rebellsoldater dök upp. När vägen tog slut fortsatte man till fots genom skogar och savanner. Många byar passerades, och i den sista byn kom det folk och ville lura in gruppen på en väg, som ledde tillbaka till belgiskt område. "Vi fortsatte dock vår kurs", berättar doktor Mattsson vidare, "och slutligen kom vi till en fransk vägsgräns. Där hälsade en byhövdning välkommen, och några mil längre bort fanns en lastbil som rymde alla. Detta var nästan alltför fantastiskt, ty till dessa trakter kommer mycket sällan någon bil. Den förde hela gruppen i säkerhet till Dolise, där SMF här en missionsstation, på vilken flyktningarna fick vila ut.

Svensk Veckotidning
1960-07-22

Svenska Missionsförbundets huvudbyggnad i centrala Brazzaville var den plats där alla svenska flyktingar samlades på andra sidan Kongofloden. Här bodde man i väntan på att kunna återvända till sina missionsstationer eller att kunna ordna flygförbindelse hem till Sverige. Här hamnade också ett antal missionärer från svenska baptistmissionen och en del amerikanska baptistmissionärer. Vidare bodde här även några journalister som var utsända från svenska tidningar och Sveriges Radio.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

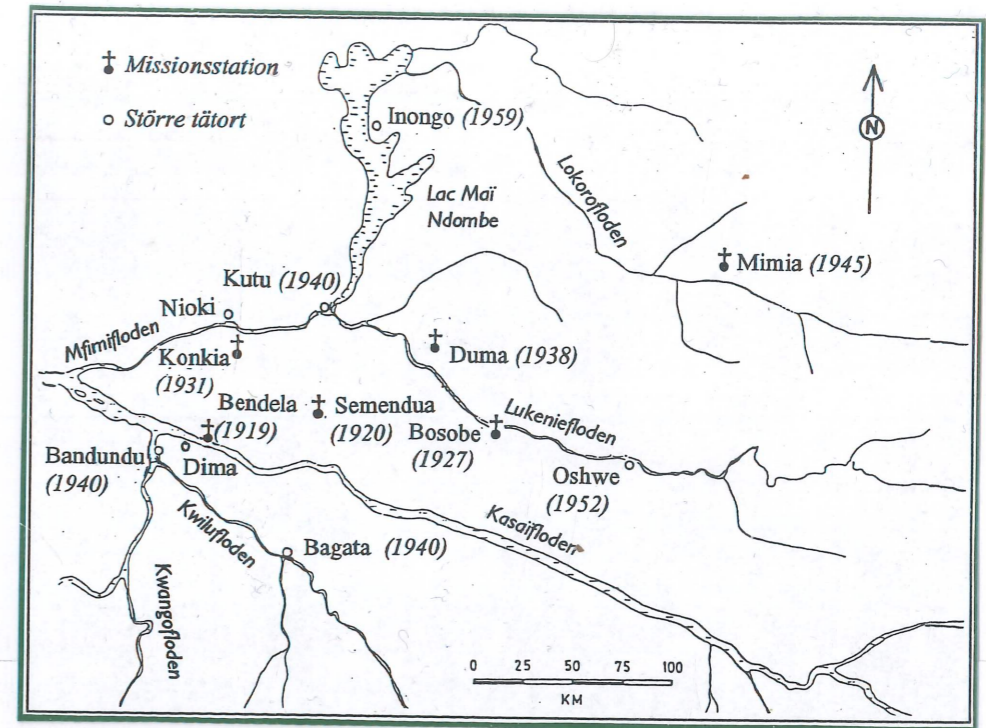
Svenska Baptistsamfundet

Nioki

Från de svenska baptisternas missionsfält drygt 50 mil norr om Léopoldville nära den stora insjön Lac Mai Ndombe skedde uppbrottet snabbt och utan större problem. Missionärerna här följde nyhetsrapporterna genom radiosändningar från Léopoldville, Brazzaville och Sveriges Radios utlandssändningar. Lördagen den 16 juli var missionärerna och familjer samlade på missionsstationen Konkia. Man hade beslutat att alla kvinnor och barnen skulle lämna Kongo men på kvällen kom en ny order från UD i Stockholm via Sveriges Radio att samtliga skulle evakueras till Brazzaville med hjälp av amerikanska flygplan. Femtioen svenska missionärer med barn tog sig först med bil till Mfimiifloden och sedan med båt till Nioki där det vid Forescomes stora sågverk fanns ett flygfält. Härifrån kom de första två planen iväg måndagen den artonde med sex vuxna och fem barn. Efter 45 minuters flygning landade man i Brazzaville. Dagen därpå hämtade ett större flygplan de övriga. Många av de européer som var anställda vid sågverket försökte komma med på planen men tvingades vänta.

Från Brazzaville evakuerades de flesta svenskarna med ett amerikanskt Herkulesplan. I planet fanns inga vanliga flygstolar utan passagerarna de fick sitta på golvet utefter väggarna. Kvar i Brazzaville stannade fem manliga missionärer. De skulle avvakta läget och hoppades kunna återvända till missionsstationerna när läget stabiliserats. Herkulesplanet första stopp var Kano i Nigeria. Därifrån flög planet vidare till den amerikanska flygbasen i Tripoli, där man sammanträffade med ett svenskt Herkulesplan som medförde den första gruppen svenska FN-soldater på väg till Kongo. Denna grupp kom direkt från sitt tidigare uppdrag i Gazaremsan. På kvällen den nittonde var de svenska baptistmissionärer och deras barn framme i Bryssel där de togs om hand av Röda korsets personal. Följande dag fortsatte med ett SAS-plan till Bromma.

Den 29 juli vågade de fem kvarvarande missionärerna återvända till missionsstationerna i Kongo. I Léopoldville var fortfarande läget mycket spänt, men runt Lac Mai Ndombe hade det blivit lugnare. Till Banningville hade en FN-bataljon från Guinea anlänt. Flera missionärsbostäder hade plundrats. Några belgiska missionärer som stannat kvar i området hade fängslade och en katolsk präst i Lokolama hade bara försvunnit.

I de svenska FN-trupperna som kom till Kongo under hösten 1960 ingick några personer med anknytning till den svenska baptistmissionen. En av dessa var missionären Hans Fernlund, som nu under sex månader kom att tjänstgöra som FN-tolk i bland annat Matadi. När han reste hem fick missionärerna ta över hans transistorradio inköpt i FN:s förråd i Léopoldville. En transistorradio som fungerade med batterier var hårdvaluta i Kongo på 1960-talet.

En annan FN-anställd med anknytning till den svenska baptistmissionen var Olle Colldén som kom till Kongo som sjukvårdare. Hans far David Colldén var en av de fem missionärer som hade stannat kvar i landet. Under en permission begav sig Olle Colldén med inrikesflyget Air Congo till Nioki för att besöka sin far. På flygplatsen där fanns soldater som undrade vem han var och började kontrollera hans bagage. När de fick se hans blå FN-basker och FN-uniform arresterades han anklagad för att vara en spion och försågs med handbojor. Genom djungeltelegrafan fick David Colldén reda på att son var gripen och han tog sig dit och förklara sonens besök och få honom släppt.

Posten till baptistmissionärerna skickades under hela 1960-talet via Nioki med inrikesflyget Air Congo. Tidigare använde man båttransport via Banningville. Avsändaren UB = Urban Bothzén, var lärare på gymnasiet i Konkia 1962-68 som var den största centralorten i området. Mottagare var hans far i Lund.

1986-90 var Olle Colldén tillbaka i Kongo nu som rektor på sjuksköterskeskolan vid missionsstationen Bosobe. På 1980-talet fanns små flygfält på alla missionsstationerna. All post från Sverige sändes först till en postbox i Kinshasa som man skaffade 1972. Postboxen tömdes av personal från missionsflyget MAF som sedan vidarebefordrar posten med missionsflyget till respektive missionsstation.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Svenska Pingstmissionen

Till östra Kongo, där den svenska pingstmissionen arbetade, nådde oroligheterna först runt nyåret 1961. Motsättningarna mellan centralregeringen i Léopoldville och de partier som stod i opposition ökade. Gamla motsättningar mellan olika folkgrupper fick ny näring och blossade upp. I Bukavu startade oroligheterna på kvällen den 15 december då österrikiska FN-soldater anlände till staden. Annandag jul blev Kivuprovincens folkvalda president kidnappad och bortförd till Stanleyville, där han sattes i fängelse. I början av januari 1961 utbröt nya oroligheter i Bukavu där pingstmissionen hade sex missionärer. Dessa flydde. Med båt togs sig missionärsfamiljerna över Kivusjön till Cyangugu i Ruanda-Urundi.

Den största koncentrationen av svenska pingstmissionärer i Kongo fanns 1961 på Lemera missionsstation. Här arbetade 12 svenskar, tre norrmän och två engelsmän. Hit nådde oroligheterna efter det att nyheten om att fd premiärministern Lumumba mördats i början av februari. De flesta av missionärerna i Lemera var engagerade i de olika skolorna som fanns här. Under terminstid bodde här också ett antal missionärsbarn som var elever på den svenska internatskolan. När oroligheterna nådde Lemera fanns de flesta av dessa barn fortfarande på jullov hos sina föräldrar som bodde på andra platser. Efter diverse förhandlingar och kontakter med olika myndigheter evakuerades hela missionärsskaran i en bilkolonn via Bukavu till Bujumbura i Ruanda-Urundi. Ett svenskt extraflyg sattes in och den 9 mars kom 18 svenska och tre norska pingstmissionärer till Bromma. De var alla sådana missionärer vars anställningsperiod närmade sig sitt slut. De övriga hade valt att stanna kvar i Ruanda-Urundi där pingstmissionen även bedrev verksamhet. Den Svenska skolan kunde inte öppnas i Lemera efter jullovet. När verksamheten så småningom återupptogs skedde detta i Bujumbura.

Molander, Gunnel
* 16.7.1929 † 16.5.1961
ankom till fältet
29.6.1954

g. Molander, B. P. 120, Kitega, Ruanda-Urundi

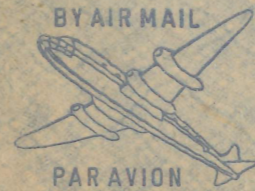

Fru Lisa Molander

Jägaregatan 9

Ulricehamn

Suède

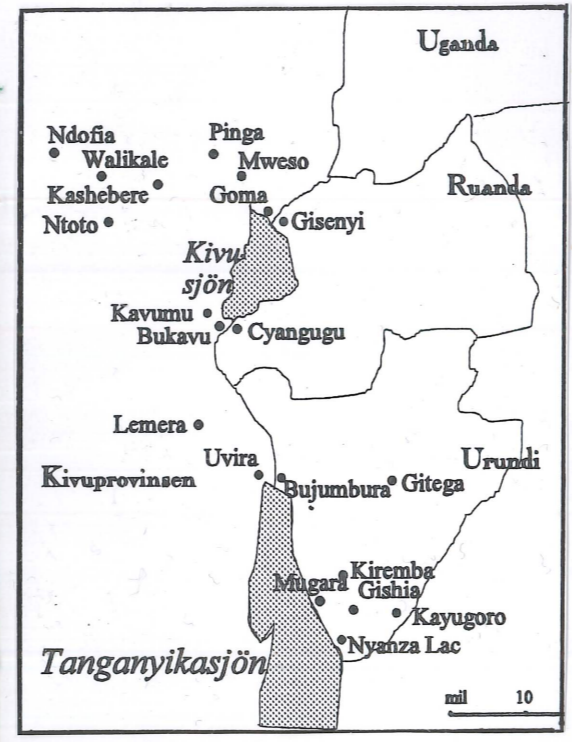

Detta brev till Lisa Molander i Ulricehamn är avstämplat den 20/4 1961 i Usumbura. Avsändare är adressatens dotter Gunnel Molander, som arbetade som lärare i Kitega (Gitega) i Ruanda-Urundi. Hon hade tidigare arbetat som lärare på seminariet i Lemera, där hon bland annat undervisade i matematik, sång och musik. Hon var också med om evakueringen vid oroligheterna i januari. Hon hade då nyligen återvänt till Afrika efter en viloperiod i Sverige. Hon avled i Kitega den 16/5 1961.

Ingemar Blom, M.D., Lemera, Bukavu
Republique du Congo

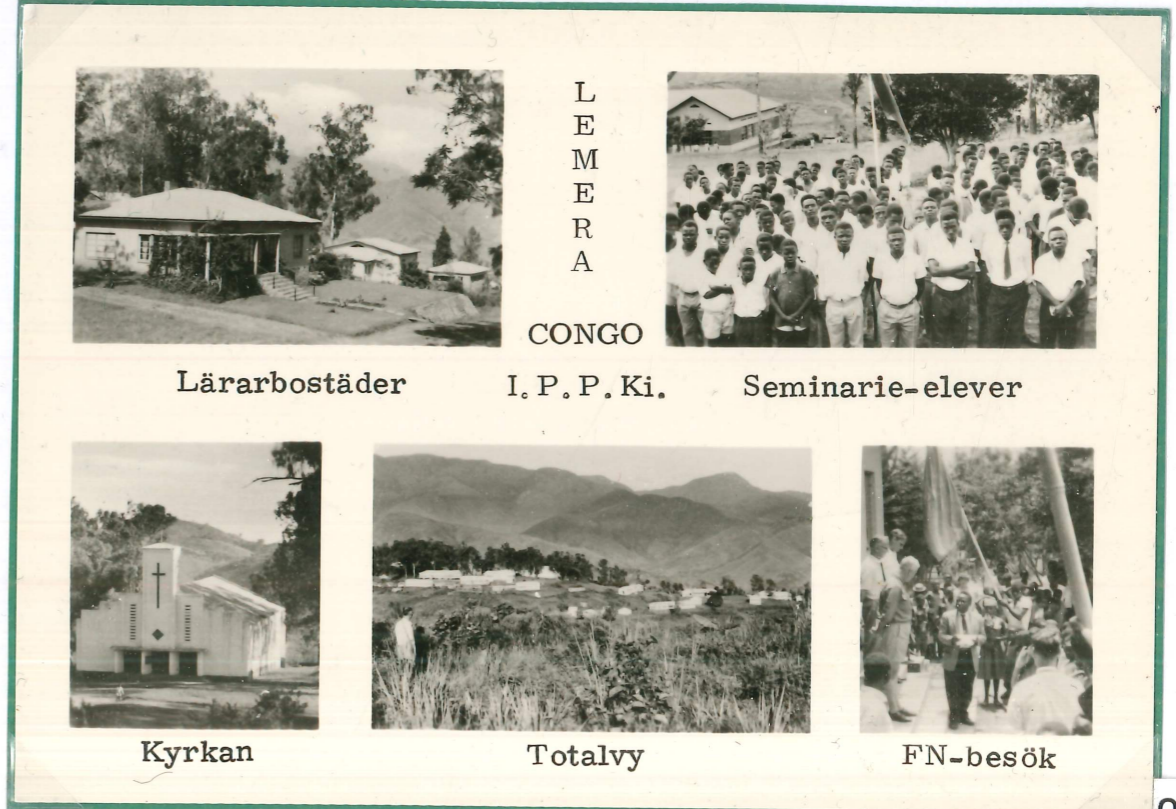

Rektor Sundwall
Gärdsåsskolan
Kortedala
GÖTEBORG N
S U E D E

Blom, Ingemar
* 6.10.1931
ankom till fältet
11.8.1959

Ingemar Blom, avsändare av detta brev till rektorn på Gärdsåsskolan i Kortedala, var lärare på missionsstationen Lemeras svenska skola. Brevet är stämplat den 19/8 1960 i Usumbura (som senare bytte namn till Bujumbura) i Ruanda-Urundi. Oroligheterna i det nyligen självständiga Kongo gjorde att man redan då valde denna postväg via grannlandet vid kontakt med Sverige. Ingemar Blom tillhörde den grupp som evakuerades från Lemera i januari 1961 och var sedan med om att starta den nya skolan för de svenska missionärsbarnen i Bujumbura, som hade en internationell flygplats med flygförbindelse med Europa. Enda skillnaden mellan dessa frimärken från Ruanda-Urundi och motsvarande från Belgiska Kongo är landsnamnen.

L
E
M
E
R
A

Lärarbostäder

I. P. P. Ki.

Seminarie-elever

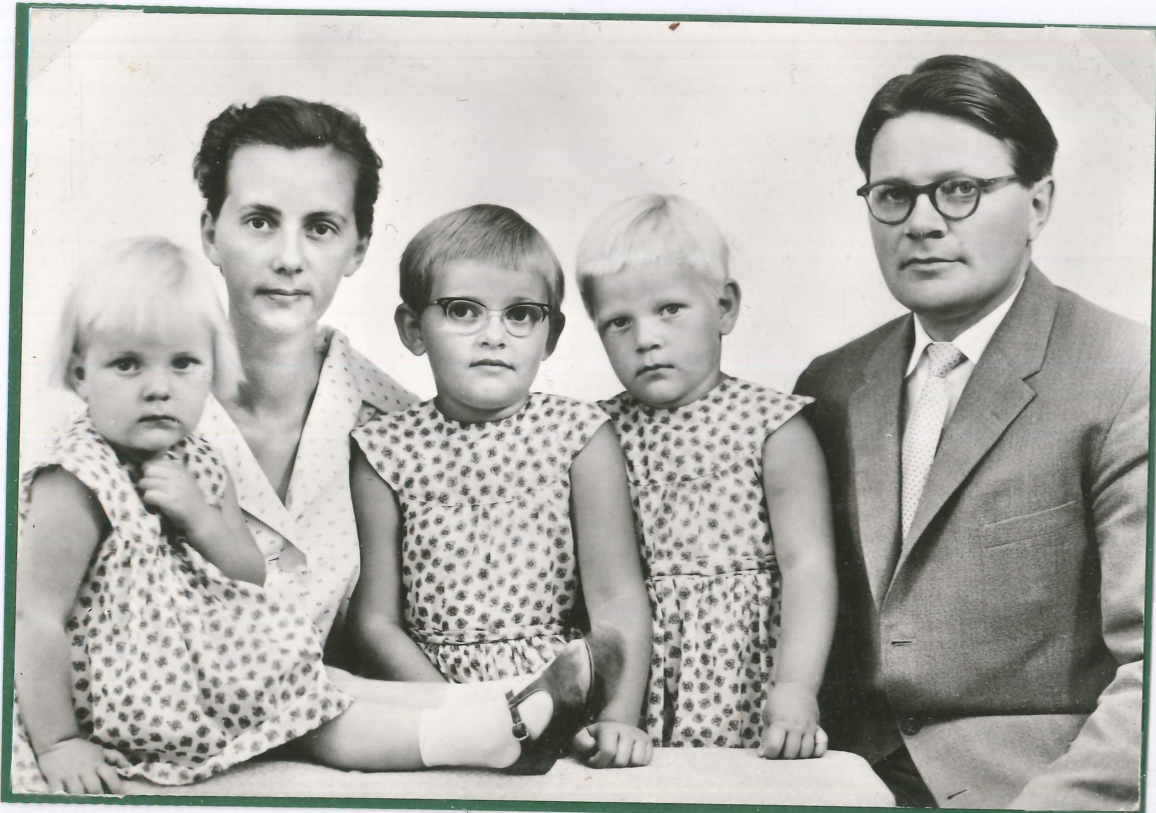
Kyrkan

Totalvy

FN-besök

Sverige och Kongo Krisen 1960-1964

Svenska Pingstmissionen

Svenska skolans byggnad i Kanyosha, Bujumbura samt skolans elevers luciafirande i det tropiska klimatet.

Svenska skolorna på Lemera och Bujumbura

Lemera

Vårterminen 1956 hade man startat en svensk skola för missionärsbarn på Lemera missionsstation. Under första läsåret var det femton elever som delades upp i två klasser. En grupp för de yngsta barnen från årskurserna 1-3 och en annan grupp för barnen i årskurserna 4-6. Klimatet i Lemera var behagligt genom den höga höjden över havet och här bodde många svenska missionärer som bland annat arbetade med pingstmissionens lärarutbildning och ett tryckeri. Flera av de svenska barnen i den svenska skolan kunde bohemma hos sina föräldrar medan de andra barnen fick bo i ett internat.

Bujumbura

Vid årsskiftet 1960-61, som var sex månader efter Kongos självständighet, tvingades de svenska missionärerna med sina barn att hastigt fly för sina liv från Lemera till Bukavu och sedan vidare till Bujumbura i Burundi. Redan till höstterminen 1961 startade man i Bujumbura en ny skola för missionärsbarn. Det var i stadsdelen Kanyosha som man kom över lämpliga lokaler och här kunde man bygga upp en ny internatskola för elever vars föräldrar arbetade i Kongo, Rwanda eller Burundi. Skolan kom att vara i bruk under drygt 30 år tills den stängdes 1993. Elevantalet varierade genom åren med mellan 15 och 50 elever

Åke Bobergs olycka

Detta missionärsvykort med familjen Boberg producerades av Filadelfias bokhandel i Stockholm i samband med deras utresa till Kongo sommaren 1960. Deras första period 1955-58 arbetade Åke som lärare och rektor i Lemera. Efter två år hemma i Sverige reste man tillbaka några veckor innan landet skulle bli självständigt. Arbetsuppgifterna denna gången för Åke var som skolinspektör för pingstmissionens skolor i Belgiska Kongo, Burundi och Rwanda samt "Représentant legal" för hela pingstmissionen. Familjen skulle bo i Bujumbura dit den svenska skolan för missionärsbarn kom att flyttas från Lemera missionsstation efter oroligheterna i slutet av året.

Skolan var i en villa som man hade hyrt och här satt Åke och skulle dricka kaffe när några av skolbarnen kom med det som de trodde var en leksak. Den visade sig vara en handgranat som exploderade och slet bort Åkes ena hand. Han kördes i bil till sjukhuset som låg 5 km bort. När han kom dit var han medvetlös då han hade förlorat mycket blod. Han opererades av en belgisk militärläkare och fick nytt blod från en belgisk soldat. Åke överlevde men efter några veckor blev armen infekterad och han tvingades genomgå en ny operation där man tog bort ytterligare en bit av armen. Allt gick bra och efter två månader fick familjen flyga till Sverige där Åke senare kom att börja arbetet som missionssekreterare.

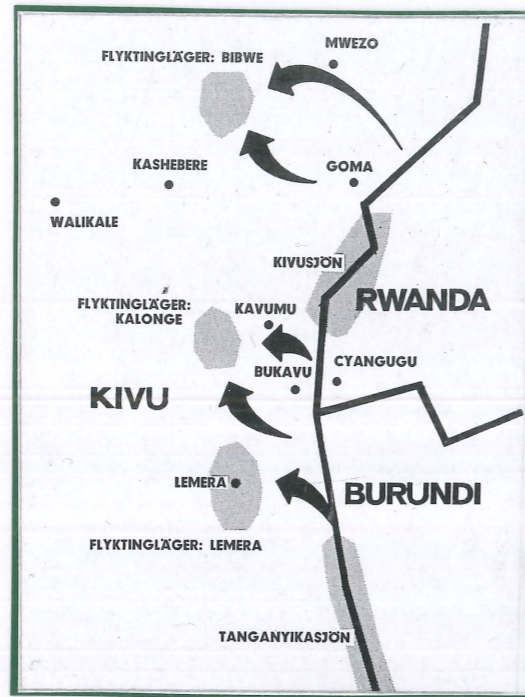
Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Svenska Pingstmissionen

Katastrofhjälp och flyktingarbete hos Pingstmissionen 1961-1964

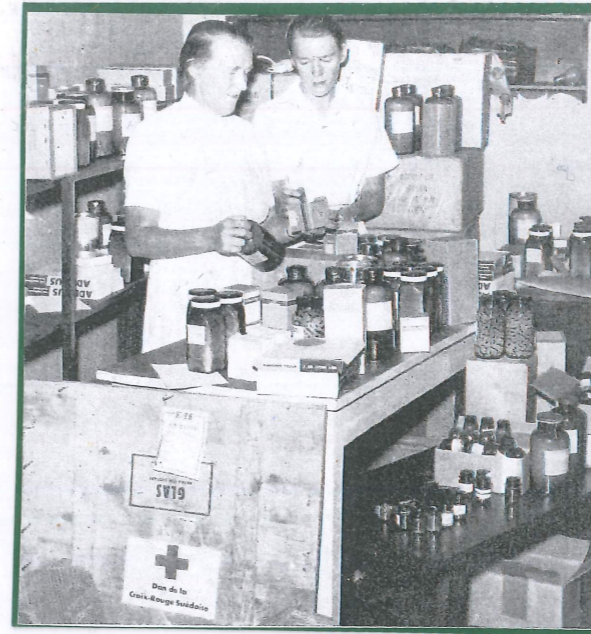
De politiska omvälvningarna efter Kongos självständighet skapade många problem som drabbade befolkningen i Kivuområdet. När de flesta européerna flydde landet var det många afrikaner som blev arbetslösa. Vidare var det många statsanställda lärare som också blev utan lön då statens kassakistor blev tomma. Befolkningen som bodde i städerna hade inga egna odlingar så de blev utan mat vilket ledde till svält och plundring. Befolkningen i tätorterna tvingades flyttade ut på landsbygden för att försöka få tag i mat för att överleva.

Pingstmissionens tidning DAGEN i Sverige gjorde en insamling till förmån för dessa nödlidande. Man fick även hjälp av Röda Korset, FN-organet UNHCR och flyktingorganisationen OXFAM. Pengarna gick till inköp av mat, medicin och transportmedel. I april månad 1961 började man samla ihop människorna i större flyktingläger för att kunna distribuera maten och kläder. Ett läger ordnades uppe i bergen vid Lamera. Ett annat läger i Kalonge cirka 6 mil norr om Bukavu, där norska pingstmissionen fick ansvaret. Ytterligare ett flyktingläger anlades norr om Goma vid Bibwe vilket administrerades av den katolska missionen.

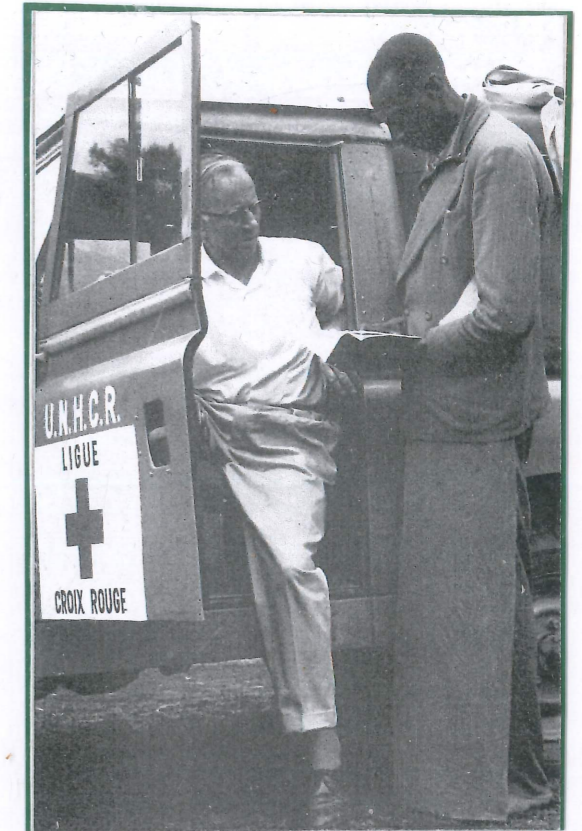

På kartan kan man se de tre flyktinglägren. Tanken bakom lokaliseringen var att man hoppades att flyktingarna efter ett tag själva skulle börja odla egen mat. Vid Lemerälägret fanns som mest 10.584 flyktingar under första halvåret 1963.

När man höll på med distributionen av mat började det efter ett tag dyka upp nya grupper bland flyktingarna nämligen watutsifyktingar från Rwanda. Detta visade sig vara början på den stora utrensningen som några år senare kom att drabba Rwanda.

Sjuksköterskorna Gothy Petersen och Alfild Johansson packar upp medicin till flyktingarna.

Missionären Simon Petterson i en av Röda Korsets bilar.

Svenska Röda korset anställde till en början flera svenska doktorer och sjuksköterskor som kom att arbeta med att hjälpa flyktingarna. Det var bland annat doktorerna Haraldson och Magnusson och sedan ett antal svenska sjuksköterskor. Fyra hade tidigare arbetat för pingstmissionen, Linnéa Nyqvist, Inger Åkerström, Alfild Johansson och Gothy Petersen. Två sjuksköterskor Agnes Svensson och Birgit Lindberg kom ifrån Svenska Missionsförbundet och fanns i Sverige och väntade på att få resa tillbaka till Kongo. När nu Röda Korset sökte sjuksköterskor till Kongo ställde även de upp och kom att arbeta bland flyktingarna i Uvira under tre månader.

Brev från dr Magnusson till hans pappa i Borås.

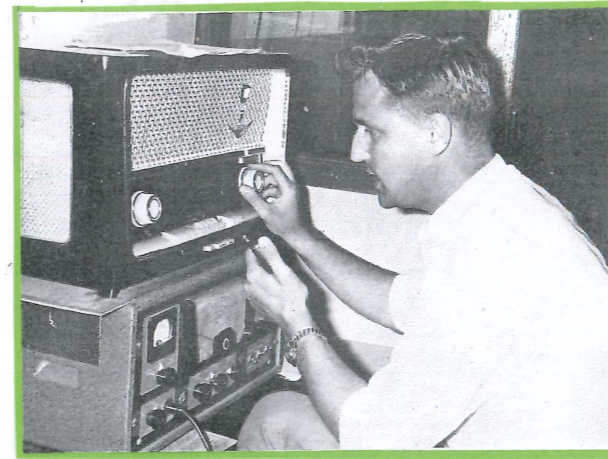
Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Svenska Pingstmissionen

Svenskt FN-flyg hjälper missionärerna på Lemera

I utlandssändningen från Sveriges Radio i slutet av maj 1964 kunde man höra "Det FN-plan, som sänts ut för att undsätta de i Lemera instängda missionärerna, har skjutits ner på Ruzizislätten av rebeller."

Bakgrunden var att två månader tidigare hade uppgifter kommit om att en blodig revolt i Kivu-provinsen i Kongo. Ledaren för rebellerna var Muele den tidigare undervisningsministern i Lumumbas regering. Genom kortvågstradion på Lemera missionsstation kunde man meddelande missionärerna om deras svåra situationen. Den enda bilvägen, från Lemera ner till huvudvägen mellan Bukavu och Uvira, var spärrad. På Lemera fanns ett 20-tal instängda missionärer och ett antal svenska barn.

Missionären Per-Olof Jacobsson arbetade i Bukavu. På missionsstationen i staden hade man 1960 lyckats skaffat en radiosändare och hade dagliga kontakter med de svenska missionärerna som fanns i Lemera och Pinga. Man hade radiosändningar på kortvåg där Bukavus radiosignal var 9QHB. Missionsstationen Lemera uppe i bergsområdet kallades på radiospråket bland missionärerna för "Berget" och missionsstationen Pinga beläget i regnskogen fick namnet "Paradiset".

Gothy Petersen arbetade som sjuksköterska på Lemera och tillhörde de instängda missionärerna. Det fanns inte något postkontor vid Lemera så all post skickades via kyrkans postboxar i Bukavu eller Uvira.

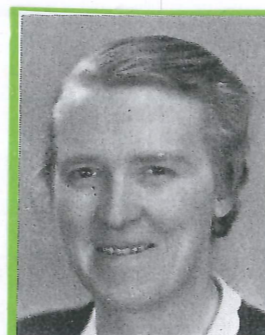
FN-flygplanet Otter 303

Flygplanet Otter 303 var ursprungligen stationerad i Katanga men den 6 maj 1964 fick besättningen en order om att flyga till Rwanda där uppgiften var att sedan utföra spaning i samband med det uppror som brutit ut i Kivu. Operationen beräknades ta tio dagar, men det hela slutade med i en flygkrasch. Flygplanet Otter 303 inom ONUCs lätta flygplansflotta var det enda som förstördes under hela Kongokrisens fyra år.

Regeringen i Kongo ställde upp med militärer, några jeepar och lastbilar men också ett spaningsplan från FN för att undsätta missionärerna i Lemera. Flygplanet ett enmotorigt Otterplan hade en besättning av tre FN-anställda svenskar, piloten Gunnar Elg 24 år, teknikern Gösta Kermark 36 år och radioteknikern den 24-åriga Mats Granlund. Ombord på flygplanet fanns ytterligare tre militärer som passagerare, en från USA, en från Schweiz och en från Kongo.

Kraschlandningen

Spaningsflyget passerade över Lemera och signalerade till "marktruppen" att de kunde fortsätta med sin bilkaravan upp i bergen för att undsätta missionärerna. Inga rebeller syntes till men när missionärerna höll på att göra sig i ordning för avfärd hände något oförutsett. Ett välriktat gevärsskott kom mot flygplanet från en gömd rebellskytt nere på marken. Skottet träffade oljeröret i Otterplanet och plötsligt försvann oljetrycket och planets motor skulle nu förstöras snart. Inget flygfält fanns inom räckhåll så det enda alternativet var att snabbt försöka nödlanda på landsvägen. Planets hjul hann ta mark men sedan slog ena vingen mot ett träd och hela flygplanet gled av vägen och kraschade. Alla personerna ombord klarade sig mirakulöst helskinnade medan flygplanet blev skrot. Gruppen ifrån planet som var sex personer tog sig sedan till fots över gränsen till Rwanda. Efter ytterligare några dagars förhandlingar mellan missionärerna och rebellerna kunde man lämna Lemera. Man tog sig med sina bilar ner till Bukavu och sedan vidare över gränsen till Rwanda. Därifrån fick några sedan flyga vidare till Sverige medan de andra fick stanna i Rwanda och avvaktade läget.

Petersen, Gothy
* 18.9.1912
ankom till fältet
7.7.1939

Det kraschade Otterplanet som nödlandat på landsvägen mellan Bukavu och Uvira.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Svenska missionärer i FN-tjänst

Några svenska missionärer och missionärssöner anställdes som tolkar inom FN:s teknikergrupp. I västra Kongo krävdes språkkunskaper i franska och för tjänstgöring i östra Kongo även kunskaper i kiswahili. Kännedom om landet och lokalbefolkningen var naturligtvis en merit. Inom den svenska FN-styrkan fanns totalt 84 tolkar.

Fyra missionärer anställdes som tolkar och de kom från Svenska Missionsförbundet. Det var Josef Lagergren, Göte Egfors, Bertil Renström och Eric Johansson vilka talade både franska och kikongo vilket var ett språk som en del talade i nedre Kongo. Missionären Hemming Andermo kom också ifrån Svenska Missionsförbundet och han arbetade under 1960-61 i Léopoldville för C.P.C. som administratör för alla protestantiska skolor i Belgiska Kongo. Efter självständigheten 1960 blev Hemming utsedd till svensk vicekonsul med uppgift att bland annat hjälpa till att evakuera alla skandinaver som fanns kvar i Kongo.

Westin, Helge
* 3.12.1909
ankom till fältet
29.6.1945

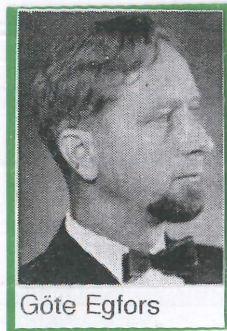
Pingstmissionärerna Elof Hjelte och Helge Westin var i 50-årsåldern och hade arbetat i Belgiska Kongo sedan 1945. Nu anställdes de som tolkar hos FN-trupperna på grund av deras språkkunskaper i franska och swahili men deras livserfarenhet gjorde att de även kunde hjälpa till med andra uppgifter bland de svenska FN-trupperna.

LAGERGREN, Josef Karl Gustaf, missionär, f. 7.11.18 i Österåkers s:n, Södermanlands län. Föräldrar: pastor Gustaf Lagergren o. h. h. Inga Margareta, f. Lindgren. Genomg. folkh.sk. 36-37, Teol. Sem. 42-46, språkstud. i Paris 46-47, i Bryssel 51, i London 57. Missionär i Kongo 47-55, studier i Sverige 58, lärare i Borås 58-61, tjänst i Svenska FN-bataljonerna 61-63. Gift 46 med Lisa Mirjam Rossie Gustafsson, f. 15.10.15.

Fernlund, Hans Johan.

Född 6/8 1935, Karlskrona.
Gift 2/5 1959 med Gudrun Molander.
Arbetsperioder: 1959-
Rektor för folkskolor på Boshwe och Konkia, 1961-1963. Pastor i Bryssel. Lärare och rektor vid gymnasiet på Konkia.

Göte Egfors

Hemming Andermo

Bertil Renström

Eric Johansson

Eriksson, John Paul.

Född 15/4 1910, Oviken, Jämtlands l.
Gift 15/8 1953 med Vanja Nyström.
Arbetsperioder: 1951-1964.
Arbetsledare för flera stora byggnadsprojekt på fältet, bl. a. kyrkbyggena i Bandundu och Konkia.

Missionärerna Hans J Fernlund och John Eriksson hade arbetat för Svenska Baptistsamfundet i Bandundu-provinsen och kunde lingala, det språk som talades i huvudstaden Léopoldville. Fernlund placerades som tolk i den s.k. "Mouvement control"-gruppen med placering i hamnstaden Matadi. Hans uppgift var att rapportera till HQ i Léopoldville om det FN-gods som anlände till hamnen och som därifrån skulle skickas vidare in i landet. John Eriksson, som under sin missionärstid varit ansvarig byggmästare, placerades på flygbasen Kamina med ansvar för det kraftverket som bland annat försåg Kamina-basen med elektricitet.

Från den svenska pingstmissionen i Kivu-provinsen anställdes 11 tolkar som talade kiswahili. Två av dessa, Elof Hjelte och Helge Wetsin, var missionärer som arbetat i Belgiska Kongo respektive Burundi. De övriga nio var missionärssöner (Ingvar Werlinder, Lars-Martin Pettersson, Rune Ingham, de tre bröderna Samuel, Roland och Bertil Lindholm samt ytterligare tre bröder Stig, Karl-Erik och Torsten Jakobsson.) Även om huvuduppgiften var att tolka, kom svenskarna också att arbeta med flera andra uppgifter. Stig Jakobsson fick under en tid vara arbetsledare på en jordbruksfarm som levererade grönsaker till Kamina-basen, och under en period fungera som förbindelseofficer mellan Kamina-basen och Kaminaville, som på nyåret 1963 intogs av den svenska FN-bataljonen.

Hjelte, Elof
* 22.8.1913
ankom till fältet
22.3.1946

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Missionärer som förbindelseofficer och svensk vicekonsuln

Informationstjänst vid FN:s högkvarter i Léopoldville 1961

Att Göte Egfors blev anställd inom informationstjänsten i Léopoldville beroende inte på hans militära meriter eftersom han gjort vapenfri tjänst. Istället var det hans språkkunskaper och kännedom om det kongolesiska samhället som var avgörande. Han hade bott och arbetat i Kongo i över tio år. Franska språket hade han studerat i Paris 1949-50 som en del av missionärsutbildningen. Göte var nu 47 år vilket var mycket äldre än de andra svenska FN-soldaterna där de flesta var i tjugoårsåldern så hans arbetsuppgifter blev lite annorlunda. Dessa var inom informationstjänsten och lite hemliga. Han skulle bland annat försöka bevaka vad som hände i Léopoldville och sedan rapportera till FN:s högkvarter som fanns i Hotell Royal. Efter cirka ett år var denna tjänstgöring avslutad och han kunde resa hem till Sverige och familjen i Borås. De båda sönerna var nu 7 och 11 år och gick i skolan. Göte fick ett tillfälligt arbete som pastor i Brämhult missionsförsamling i Borås. men redan efter några månader kom ett nytt erbjudande från den svenska FN-organisationen i Kongo. Nu gällde det en tjänst som Löjtnant och förbindelseofficer vilket han hade svårt att tacka nej till. Det var högre lön och andra bättre villkor som officer.

EGFORS, Göte Egvold Lennart, missionär, f. 20.5.13 i Madesjö, Kalmar län. Föräldrar: trädgårdsmäst. Carl Gottfrid Johansson o. h. h. Adelina Johansson. Genomg. evang:k. 32, 34, Teol. Sem. 37-41, språkstudier i Frankrike 49-50. Pastor i Villands Vånga m:krets o. Skånes m:sällskap 41-43, Blomstermåla 43-44, missionär i Kongo 44-60, informationstjänst vid FN:s högkvarter i Leopoldville 61, pastor i Brämhult 62, förbindelseofficer och tolk vid FN-förbanden i Katanga 62-63, lärartjänst i Borås 64-65, missionär i Kongo 66-. Led. av ETEK, Kongo, 69-. Gift 1) 43 med Saida Ekström, f. 12, död i Kongo 45, 2) 49 med Inez Naemi Elisabeth (Lisbet) Nelton, f. 3.7.20.

Dåvarande översten O Hederén tjänstgjorde under mer än ett år som militär chef för Kaminabasen och Sektor Kamina i Katanga. Under denna tid krossades slutgiltigt det katangesiska motståndet mot Kongos centralregering och utbrytarprovinsen Katanga inlemmades åter i den kongolesiska statsbildningen. Överste Hederén upplevde slutskedet av FN:s mandat på Kaminabasen, sedan denna hade underhållits och bevakats av FN-personal i närmare fyra år.

ANDERMO, Per Hemming, missionär, f. 9/2 05 i Hallens s.n., Jämtlands län. Föräldrar: disponent Nils Gustaf Andersson o. h. h. Märta, f. Nilsson. Avlagt studentex. 26, fil. mag. 32, dipl. All. Fr. 33, språkstud. i Bryssel 33-34, dipl. Ec. Col. i Bryssel 50, Agriée Ec. Secondaire latine et moderne 54. Missionär i Kongo 34-. Lärare vid folkh:sk. i Kalix 39-40, krigsfångesekr. i "Hjälp kriget offer", i Tyskland 40-41, i Frankrike 41-45, led. av M:rådet i Kongo 48-49, 53-, C. P. C. 47-49, 53-, insp. för missionens skolor i Belg. Kongo 53-. Gift 40 med Ida Marianne Nyman, f. 14/4 11.

Missionär som svensk vicekonsul

I januari 1960 flyttade Hemming och Marianne Andermo från missionsstationen Sundi-Lutete till Léopoldville för att där arbeta åt alla protestantiska skolor i hela Belgiska Kongo. Arbetsgivare var Conseil Protestant du Congo (C.P.C.) med sitt kontor bredvid Hotell Royal i den europeiska stadsdelen Kalina. Här fanns också en tjänstebostad för paret Andermo. Efter ett halvår den 30 juni 1960 var det dags för Belgiska Kongos självständighet och den 11 juli utropade sig provinsen Katanga till en självständig stat och därefter började alla oroligheter i landet.

Hemming och Marianne skulle främst arbeta med att organisera de protestantiska skolorna men situationen i Kongo innebar även en del nya arbetsuppgifter. Hemming blev utnämnd som svensk vicekonsul för att hjälpa till med att evakuera alla skandinaver som fanns kvar i landet. Den 15 juli 1960 kom den första bataljonen med 650 svenska FN-soldater från Gaza som fick börja tjänstgöra med bevakningsuppdrag i huvudstaden. Genom dessa svenskar i Léopoldville uppkom nya arbetsuppgifter för Hemming som fältpastor. Efter en månad anlände en sändning nödhjälp med bland annat mat från insamlingar i Sverige. Hemming fick ta hand om detta som skickades vidare med tåg till Matadi. Den svenska FN-bataljonen i Léopoldville förflyttades till Elisabethville i Katanga och kvar i Léopoldville blev ett hundratal FN-svenskar som arbetade med flygverksamheten eller andra civila arbetsuppgifter under ledning av Sture Linnér.

I samband med julen 1960 ordnade Hemming och andra svenska missionärer ifrån Brazzaville bland annat en julgudstjänst för skandinaverna i Léopoldville. Cirka 150 personer fyllde den engelska baptistmissionens kyrka i Léopoldville som man fått låna. En uppgift för Hemming var även att skriva en rapport till FN/UNESCO om alla protestantiska missionssällskap och deras problem med skolverksamhet i Kongo pga kongokrisen. Det var viktigt att starta upp alla gymnasieskolor igen och att anställa lärare till dessa skolor som tidigare haft lärare från Belgien. Under sommaren 1961 flyttade familjen Andermo till Sverige efter avslutat fyra år i Kongo.

"Hotel Royal" uppfördes mot slutet av 1950-talet vid Léopoldvilles huvudgata "Boulevard 30 juin". Under ONUC-operationen 1960-64 hade FN:s ledning sitt högkvarter i hotellet. Här fanns även CPC kontor med tjänstebostäder för Hemming Andermo med familj 1960-61.

Bataljon XVI; Bataljon XVIII

Placeringen denna gång var på Kaminabasen i Katanga. Arbetsuppgiften som förbindelseofficer var bland annat som tolk och att hjälpa till med att hålla förhör. När översten för den XVIII bataljonen Olle Hederén kom till Kamina fick Göte bland annat följa med honom som tolk i hans flygplan under olika samtal med stamkungar och myndigheter. Det fanns även en del tid till fritidsaktiviteter. Det var besök av fältartister från Sverige och ibland även önskemål att organisera jaktutflykter. I t.ex. en by hade befolkningen problem med elefanter som förstörde deras odlingar. Man bad FN-trupperna om hjälp och en jaktexpedition organiserades där en elefant dödades. Göte som i vanliga fall inte ville bära vapen ställde upp när det var frågan om jakt. Resultatet uppskattades av byinvånarna som nu även fick elefantkött som extra mat. Göte kunde också hjälpa till och skriva några artiklar i personaltidning *Djungeltelegrafen*.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Danska Röda Korsets sjukhus i Léopoldville

Danmarks insats i Kongo under frigörelsekriget i början av 1960-talet var bland annat att man skickade en katastrofambulans med sjukvårdspersonal i FN-tjänst. Den första gruppen var två läkare och tre sjuksköterskor som hamnade i Matadi där de efterträdde de svenska läkarna Elon Mattsson och Titus Johnson som kom ifrån Kibunzi sjukhus. De hade under några månader ställt upp för FN i Matadi där alla belgiska läkare hade flytt. Chefen för den danska sjukvårdsgruppen var dr Jacob Raft som hade vuxit upp i Schweiz och några andra länder där hans föräldrar arbetade för Sjundedags Adventisternas missionsarbete. Jacob Raft utbildade sig till läkare i Köpenhamn och kom sedan under 50-talet att arbeta för danska Röda Korset i Korea och Marocko. I Korea var arbetet att hjälpa skadade från Koreakriget och i Marocko var det skadade efter jordbävningen i Agadir. När Dag Hammarskjöld vädjade om sjukvårdshjälp till Kongo var den första insatsen tre månader i hamnstaden Matadi men man insåg då att behovet av sjukvård skulle behövas under många år.

EN SJUKVÅRDSGRUPP på två läkare och tre sjuksköterskor skall nu sändas från Danmark till Kongo som svar på generalsekreterare Hammarskjölds vädjan om hjälp. Ledare blir dr Jacob Raft, som senast gjorde en uppskattad insats efter jordbävningkatastrofen i den marockanska staden Agadir.

GOTLÄNNINGEN

Tidning för Gotlands Län och Städ

ONSDAGEN DEN 27 JULI 1960

Hôpital Croix Rouge Danoise i Léopoldville.

Tillbaka i Danmark väckte dr Raft ett förslag om att danska Röda Korset skulle fortsätta med ett sjukvårdsprojekt som skulle utbilda sjuksköterskor som sedan skulle kunna arbeta ute bland människorna på landsbygden. I Danmark gjorde man en stor insamling med information genom TV-inslag. I Léopoldville fanns ett halvfärdigt sjukhusbygge i sex våningar som belgarna höll på med att bygga och som nästan var färdigt när självständigheten kom 1960. Dessa sjukhusbyggnader fick danskarna ta över och projektet kom att administreras av danska Röda Korset tillsammans med danska statens u-hjälp DANIDA som också satsade pengar. Det danska Röda Korsets sjukhus i Léopoldville blev Danmarks största och mest omfattande biståndsprojekt någonsin. Chef för sjukhuset blev dr Jacob Raft och sjukhuset byggdes ut med ytterligare lokaler till ett undervisningssjukhus där man började utbilda kongolesiska sjuksköterskor, barnmorskor och laboratoriepersonal.

När sjukhuset öppnades 1963 fanns bland personalen många från Kongo men ett 70-tal från Danmark som arbetade som läkare, sjuksköterskor, farmaceuter, tandläkare samt teknisk och administrativ personal. Bland den utländska personalen fanns även några från Sverige. Kapaciteten på sjukhuset var 250 sängplatser som senare kom att byggas ut med ytterligare 100 sängar. Planen från början var att personalen från Danmark skulle finnas med under ca 20 år och sedan skulle hela sjukhuset tas över av kongoleserna. Ett stort problem för hela projektet var när chefen på sjukhuset dr Raft 1971 plötsligt avled och det var svårt att finna någon som kunde ta över chefskapet. 1981 vid den slutliga avvecklingen fanns endast sex danskar kvar på sjukhuset.

Marie Pambi Pedersen, Kongos konsul i Danmark, fotografert i 2004 foran den klinikken hun har opprettet i Kinshasa med utstyr donert av danske sykehus og midler innsamlet av bl.a. Rotary i Køge.

Danmark drev i 1963-81 et undervisningssykehus i Kinshasa, Det ble kjent som *Clinique Danoise* – den danske klinikk – og var ytterst populært fordi behandling og medisin var god og gratis. Foto: Jørn Stjerneklar.

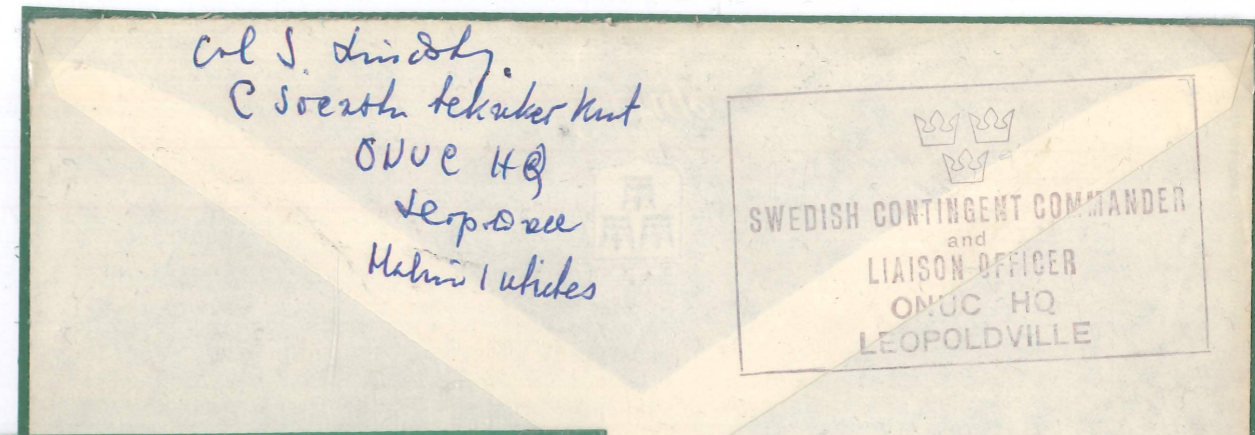
Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Teknikerkontingenten

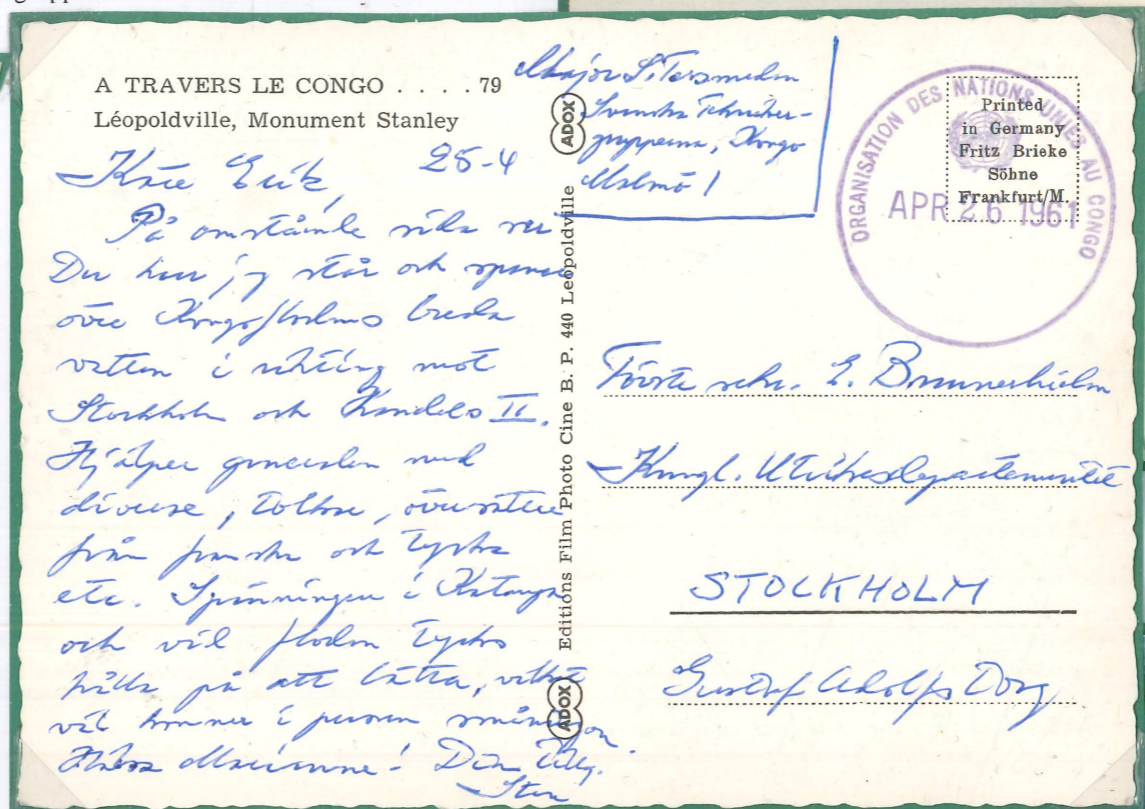
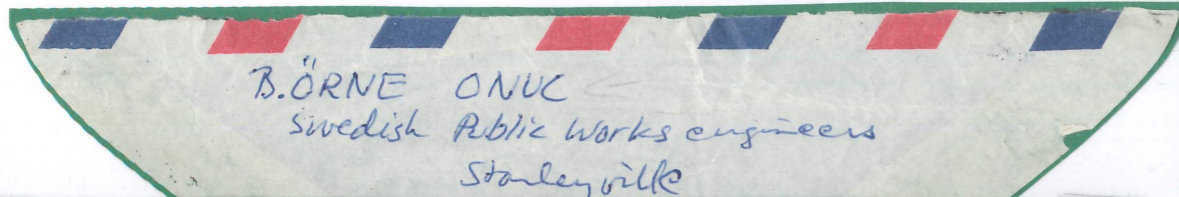
ONUC måste bygga upp en egen transportorganisation för att kunna försörja FN-styrkorna. Utrustning och förnödenheter från Europa kom till Kongo antingen med flyg eller med båt. Transportledarna från FN:s specialstyrkor arbetade i små grupper stationerade vid ett antal knutpunkter utspridda över landet.

Andra specialstyrkor bestående av byggnadstekniker och ingenjörer stationerades i städerna Léopoldville, Coquihatville, Luluabourg, Stanleyville och Bukavu. Arbetsuppgifterna för dessa var att få igång reparationer av vägar, broar, skolor och brunnar. Svenskarna i dessa ingenjörsgrepp var i regel civilklädda och obeväpnade. Detta för att underlätta samarbetet med de regionala och lokala kongolesiska myndigheterna. När kontraktet för den första gruppen tekniker gått ut och den andra kontingenten anlände koncentrerades dess insats till Kamina-basen i Katanga.

Ingenjör Bengt Örne hamnade i Stanleyville som civil FN-anställd. Här måste han anlita Kongos postverk för att skicka ett vykort till Sverige.

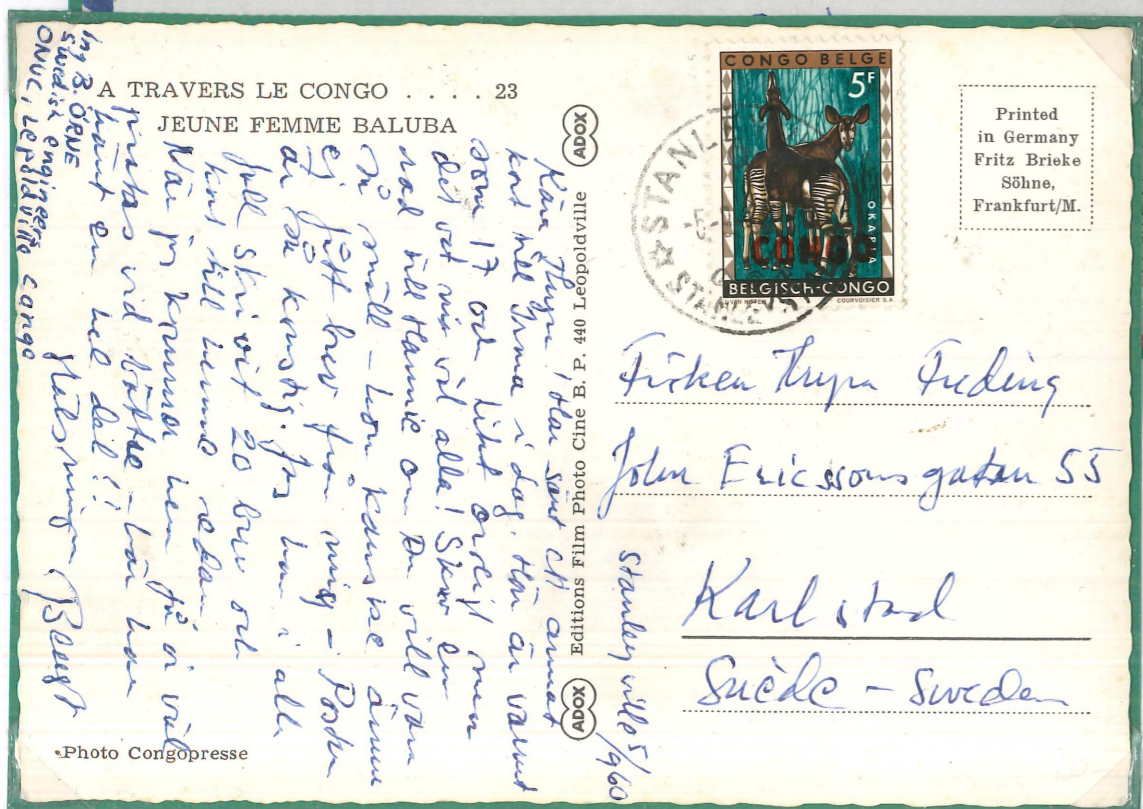

SWEDISH CONTINGENT COMMANDER
and
LIAISON OFFICER
ONUC HQ
LEOPOLDVILLE

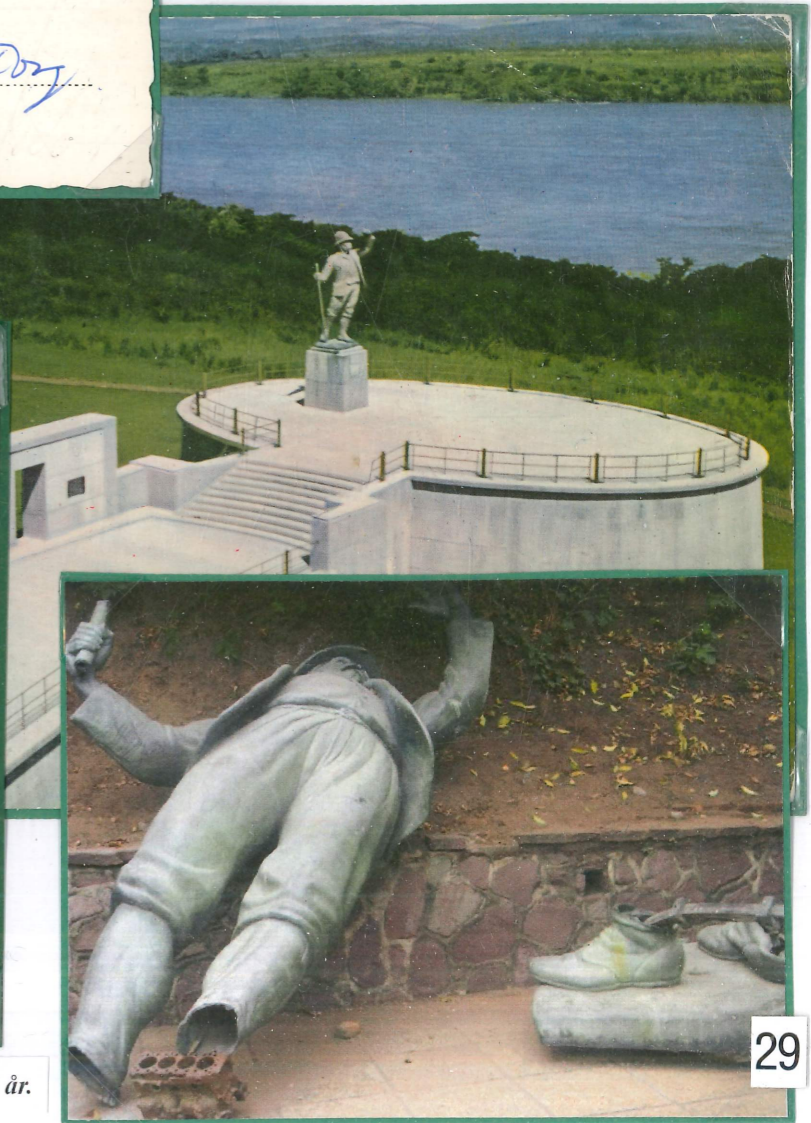
Major Sten Tersmeden från Skanör arbetade som stabsofficer vid ONCs högkvarter i Léopoldville från 4/4 1961 till 14/8 1961.

Stanley-monumentet vid Kongofloden söder om Léopoldville vid Livingstonefallets katarakter var ett populärt vykortsmotiv för de FN-anställda. Vykortet i färg såldes snabbt slut. Något nytryck blev aldrig aktuellt efter självständigheten, eftersom Stanley då blev en negativ symbol för det koloniala förtrycket.

Allan Rosenberg var helikopterpilot och tjänstgjorde i Kongo under de tre perioderna 600725-610228, 610831-620504, 621210-630615. Han dog 37 år gammal 1967.

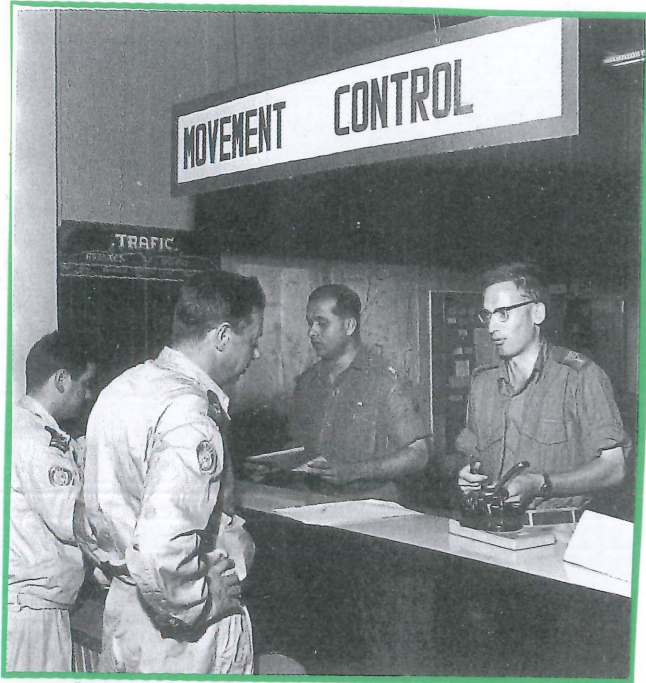
Monumentet förstördes och statyn revs ner efter några år.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Teknikerkontingenten - Movement Control

När den belgiska personalen lämnade Kongo 1960 upphörde transportsystemet att fungera. För att försörja FN-styrkoma och hjälpa befolkningen måste ONUC bygga upp en egen transportorganisation. Den kom att kallas **Movement Control** och man kom att administrera transportledningen av gods och passagerare som skulle flygas inom Kongo men även mellan Léopoldville och Europa. Några personer fanns stationerade på alla större flygplatser. Eftersom det var flera av FNs transportledarna som kom ifrån Sverige kom organisationen i Kongo att likna Luftfartverkets arbetssätt på svenska flygplatser. Movement Controls personal på N'Djili flygplats i Léopoldville fick en lista under natten från HQ så man kunde förbereda de första flygavgångarna på morgonen. Allt fungerade som en speditonsavdelning på flygplatsen och man hade hand om godsterminalen och alla flygpasagerare som skulle följa med olika flygplan. Det var endast några personer på HQ hade rätt att attestera reseordern beträffande datum och rutt.

Flyg mellan Léopoldville och Pisa

Redan efter de första dagarna av FNs uppdrag i Kongo upprättades en depå i Europa i Pisa (Italien) för utrustning och reservdelar avsedda för ONUC i Kongo. Man behövde en daglig flygförbindelse till Léopoldville för last och passagerare. Kanada fick frågan om man kunde ställa upp med flygplan och besättningar för ruten. Man hade erfarenhet från liknande uppdrag mellan Kanada och Europa. De kanadensiska flygplanen flög från Pisa via Tripolis, Kano innan de var framme i Léopoldville efter 18 timmar. De kanadensiska flygplanen fortsatte fram till juni 1964 och hade då totalt gjort 392 flygningar med över 2.000 ton frakt och 12.000 passagerare. Frakten innehöll bl.a. postpaket och brev som skickades mellan FN-soldaterna och Sverige genom Fältposten.

Kapten Edebrands "flygbiljett" till Sverige gällde den 25 maj 1962 och var utfärdad av chefen för Movement Control Lt Col W Nylin. Edebrand fick ta med sig 30 kg (66 lbs) i bagage och vid framkomsten till Pisa fick han genomgå en hälsokontroll på ett sjukhus. Bagaget skulle här genomgå en desinficering. Hur kapten Edebrand sedan lyckades ta sig vidare till Sverige från Pisa framgår inte. Troligtvis gällde ett nytt flyg eller tåg. →

ONUC MOVEMENT CONTROL PROCESSING CARD (PASSENGER)

To : CAPT EDEBRAND

Subject : TRAVEL

1. You have been booked on Flight No. F 3 departing NDJILI Airport at 0800 hours local time on 25-5-62.
2. You will report to Movement Control NDJILI Airport at 0700 hours local time 25-5-62. You are reminded that any passenger who do NOT arrive in time may NOT be accepted on the flight.
3. Please ensure that your baggage is properly marked, packed and handed over to Movement Control NDJILI. Baggage entitlement for each person is 66 lbs. Any excess will NOT be accepted on this flight.
4. Movement Control cannot provide any transport to or from the airport.
5. For travel outside the CONGO ONLY, ensure that:-

- (a) You return your Identity and PX Cards to Movement Control at the airport if being repatriated.
- (b) You are in possession of valid passport, Visas, International Health Certificate and other travel documents. If being repatriated or otherwise on mission be sure to obtain a PT-8 form from UN Travel Office.
- (c) You have a Transit visa for ITALY if you are a citizen of one of the following countries:-
  - (i) ARGENTINA (iii) CEYLON (v) ETHIOPIA
  - (ii) AUSTRIA (iv) CONGO (vi) INDIA
  - (vii) INDONESIA (viii) PAKISTAN

6. You are reminded that the trip LEO-KANO at present takes about 7 hrs and that catering is not provided for on the aircraft.
7. When arriving at PISA you will be taken to a hospital for checking of Health Certificate. Your smallpox vaccination must not be older than 12 months or you might be held for re-vaccination. Your baggage will be disinfected. This process takes about 5 hrs.
8. On departure please report to Movement Control at NDJILI for checking of travel documents, otherwise you will NOT be allowed to board the aircraft.

W. Nylin
Lt Col
Chief Movement Control Officer

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

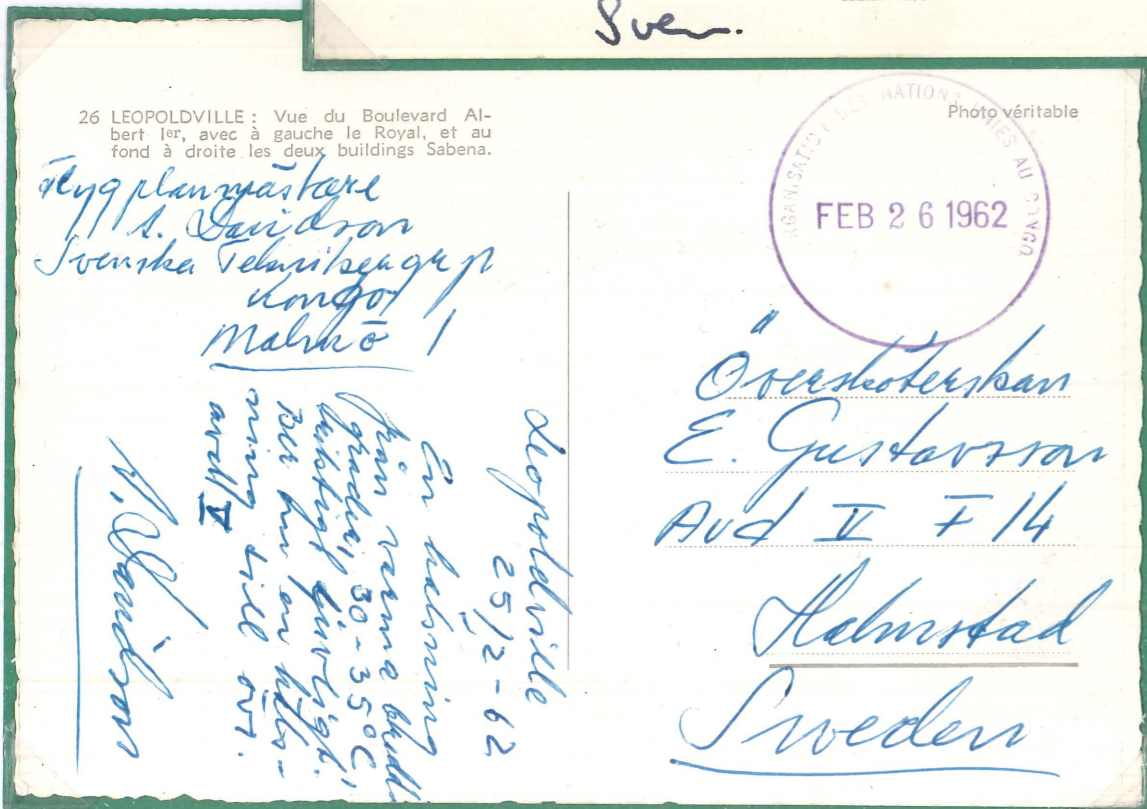
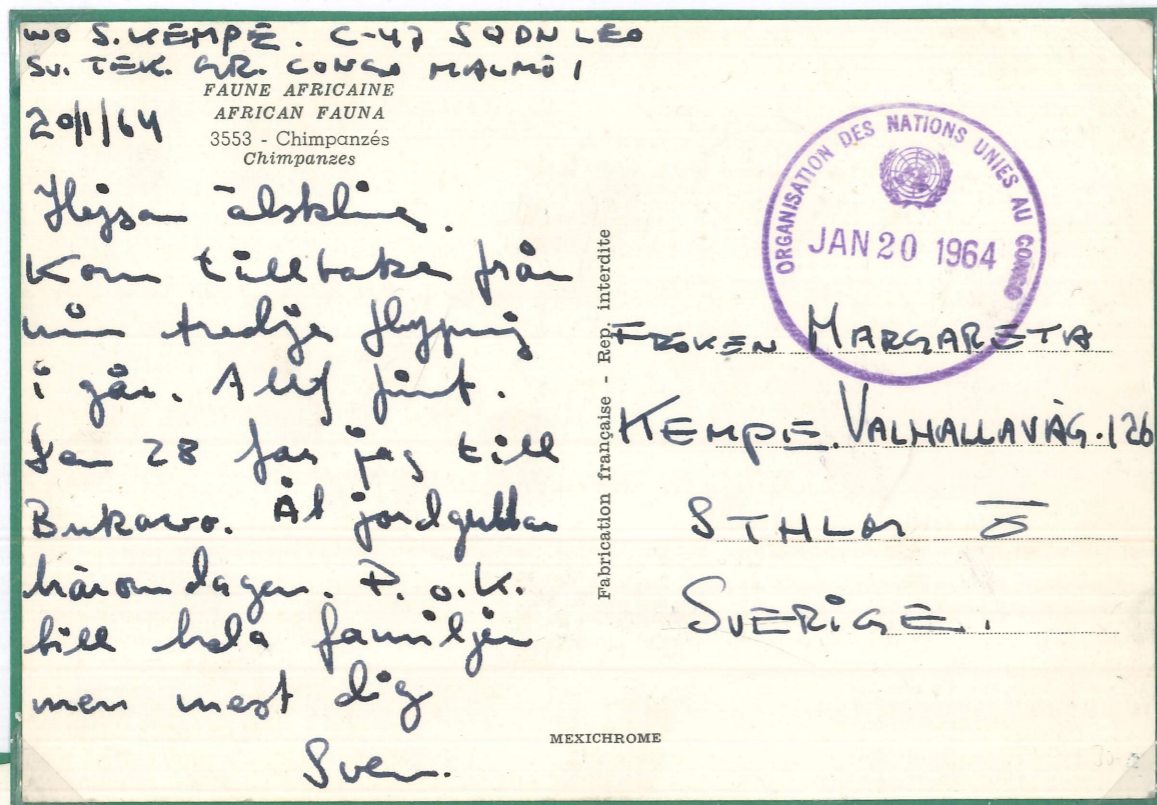
Teknikerkontingenten - Svenska flygstyrkan

FN rekryterade även personal i Sverige till en flygstyrka i Kongo. Av de över trehundra man som anmälde sig till tjänstgöring anställdes 41 för olika uppgifter. Den ena hälften var piloter, den andra hälften utgjordes av bland annat mekaniker och tolkar. Transporten till Kongo skedde i olika omgångar. Den första gruppen lämnade Bromma den 21 juli 1960. FN:s flygstyrka UNATF (UN Air Transport Force) kom att bestå av personal från Norge, Canada, Brasilien och Jugoslavien.

Under den första tiden opererade flyget från den gamla flygplatsen Ndolo nära Léopoldvilles centrum. Efter en tid flyttades verksamheten till den nybyggda internationella flygplatsen Ndjili några mil utanför centrum. Därifrån spreds flygplansflottan sedan ut över det stora landet. UNATF stationerades i Kamina, i Albertville och i Elisabethville i Katanga. Andra städer som fick FN-flyg var Bukavu, Stanleyville, Luluabourg och Matadi.

Sergeant Sven Kempe arbetade under två perioder som signalist. Först 22/3 1962 till 4/6 1963 då han fanns med i besättningen på DC3-an som blev nedskjuten. Han och tre andra svenskar som överlevde tilldelades senare Vasamedaljen för sin insats.

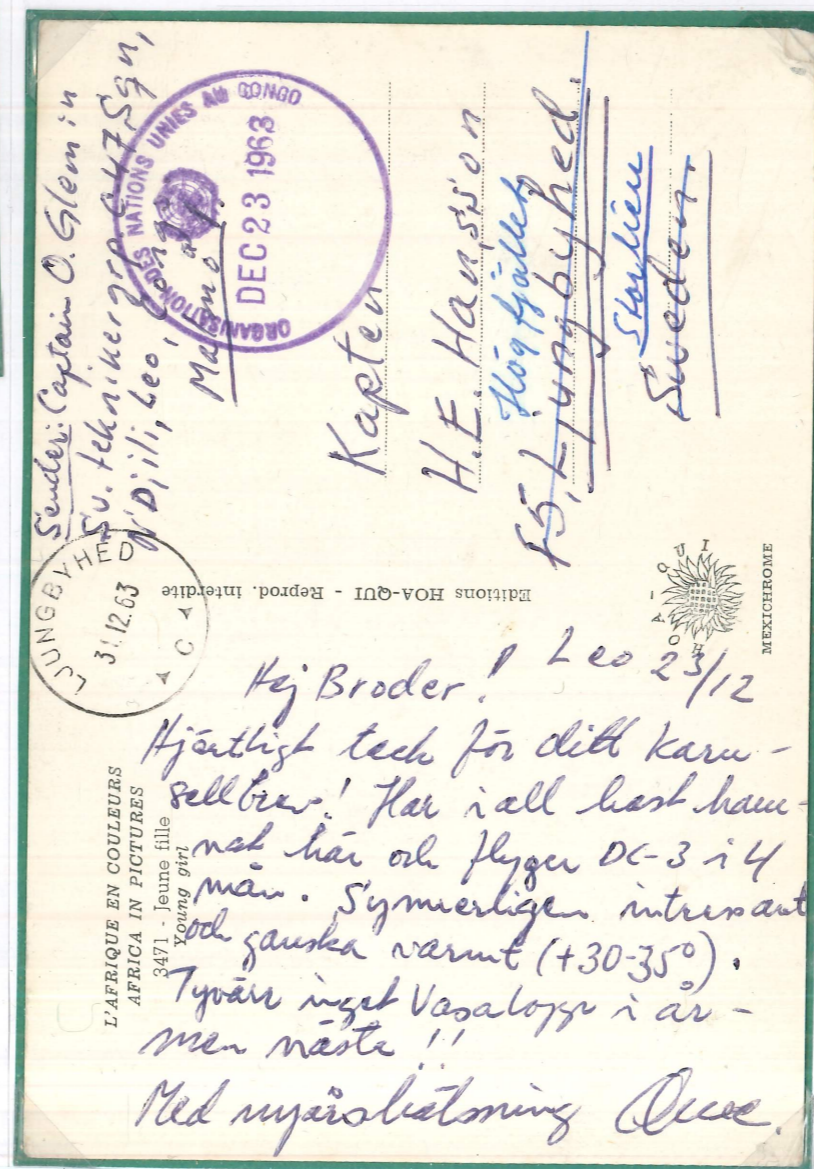
Kempe återvände för en andra period 11/12 1963 till 16/2 1964. Denna gång tjänstgjorde tjänstgjorde han i Léopoldville.

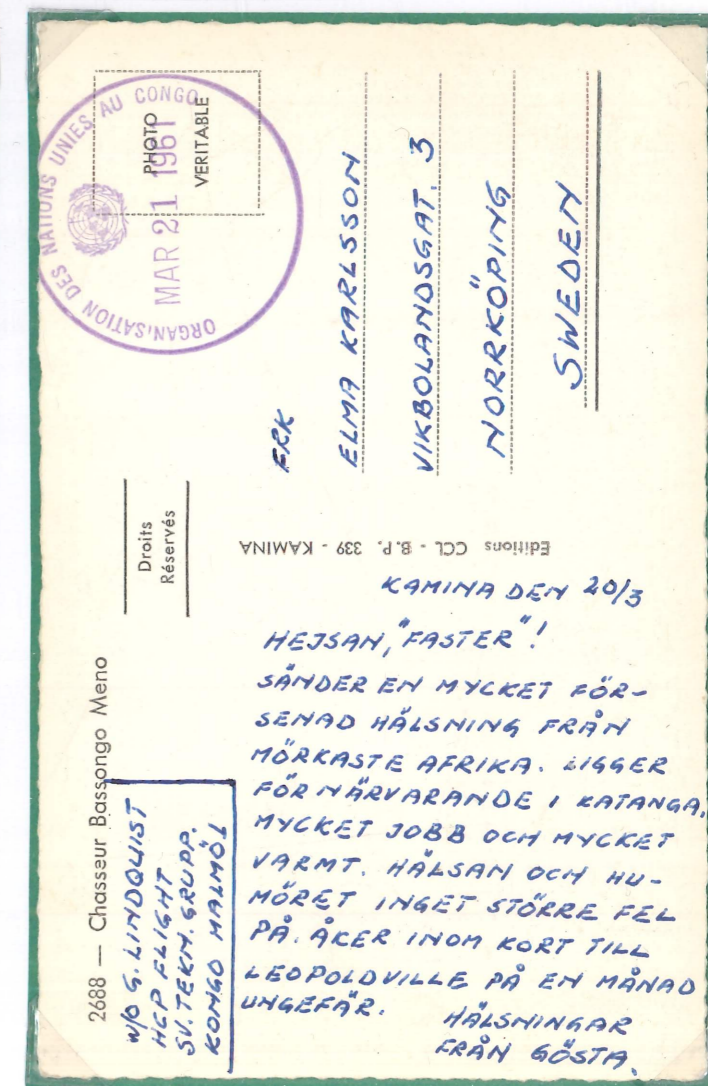
Flygplansmästare Arne Davidsson arbetade som tekniker i Léopoldville 15/2 - 14/8 1962.

Den 20 september 1962 blev en DC3a nedskjuten under en spaningsflygning över norra Katanga. Av planets svenska besättning på 6 personer dödades två. Planet fattade eld och tvingades till en nödlandning. Detta var den allvarligaste olyckan inom den svenska flygstyrkan i Kongo. Flygplanet var av den amerikanska modellen DC3 vilket finns på ovanstående svenska maxikort.

Kapten Ove Glemin var pilot och tillhörde C-47 från 11/12 -63 till 29/2 -64.

Sergeant Gösta Lindquist flög som helikopterpilot mellan 12/1 till 11/7 1961.

Sverige och Kongokrisen 1960-1964

Svenska journalister i Kongo

Oroligheterna i Kongo i samband med landets självständighet blev en stor nyhet i svenska massmedia. Sveriges Radio och de stora rikstäckande tidningarna skickade journalister till Léopoldville och sedan vidare till Elisabethville. Anhöriga till de svenska FN-soldaterna visste inte mycket om Kongo men det gällde ju också att rapportera om de svenska missionärerna som flydde från sina missionsstationer inne i landet.

De stora dagstidningarna skickade egna journalister till Kongo som Sven Öste för Dagens Nyheter och Hans von Friesen för Svenska Dagbladet. Även veckotidningen Vecko-Journalen skickade dit journalisterna Christina Lilliestierna och Babro Bang Alving. Journalisterna Öste, von Friesen och Bang var över lag positiva över den svenska FN insatsen medan Christina Lilliestierna och senare även artiklar i veckotidningen SE hade en mer nedlåtande attityd.

HAMMARSKJÖLD, oppositionsledare i Katanga

Mer trupper till Katanga upp kampen med Tshombe

FN-chefens första krav

SVEN ÖSTE I ELISABETHVILLE: a legat ställa ett dygn på Elisabethvilles flygfält förflyttades en del av det svenska på lördagskvällen in till stadens centrum för att bevaka huvudstråk, post, polis- n. Resten av förbandet ligger kvar ute på flygfältet och har nu övertagit kon- hela aerodromen. Därmed löstes ett problem som uppenbarligen dominerat det

Från Dagens Nyheter utsände medarbetare Sven Öste
ELISABETHVILLE, lördag.

Från Dagens Nyheter utsände medarbetare Sven Öste
LÉOPOLDVILLE, fredag.

Dag Hammarskjöld inledde omedelbart efter landningen i Elisabethville på fredagen för handlingarna med Tshombes regim. Man väntade flera dagar — och man utgår ifrån att resultatet kommer att diskuteras om några dagar. Det gäller inte nu att diskutera om

Fredagen den 12 Augusti 1960

OMNAR SVENSK Tshombe på flygfältet möter Hammarskjöld

Detta brev skickades till Dagens Nyheter redaktion ifrån Léopoldville fredagen den 12/8 1960. Avsändaren var DN:s utsände Sven Öste. Brevet var rekommenderat vilket innebar ett högre porto och en säkrare distribution. Brevets innehåll kan man inte veta. I DN:s tidningar fredagen den 12/8 och lördagen den 13/8 fanns artiklar av Sven Öste ifrån Léopoldville. I söndagens tidning 14/8 fanns ytterligare en artikel från honom men den var daterad ifrån Elisabethville under lördagen.

Sven Öste kunde troligtvis följa med de svenska FN-soldaterna som i fem chartrade plan från SABENA flög från Léopoldville till Elisabethville fredagen den 12 augusti. Artikeln som fanns i DN:s söndagstidning den 14/8 har han troligtvis skickat som telegram. Brevkuvertet som Öste använde var ett hotellkuvert från det stora hotellet Le Régina i Léopoldville som låg vid huvudgatan Boulevard Albert nästan granne med huvudpostkontoret. De frimärken som användes var gamla Belgiska Kongo-frimärken med övertrycket CONGO.